
БОРСОВАТА ТЪРГОВИЯ НА ЛОНДОНСКАТА МЕТАЛНА БОРСА

Иванка КОСТОВА*
Марин БРАТКОВ**
Стела НЕДЕЛЧЕВА***

EXCHANGE TRADE ON THE LONDON METAL EXCHANGE

Abstract: *This article will provide information about the creation of the London Metal Exchange, general information about traded goods, types of contracts, current stock trading, trade turnover in terms of quantity and value, concluded stock contracts, average daily quantities, stock prices.*

Key words: *traded goods, concluded stock exchange contracts, stock prices*

СЪЗДАВАНЕ НА БОРСАТА

Исторически данни

В международен план Лондонската метална борса (ЛМБ) е една от най-влиятелните институции в град Лондон. Тя е оценена и уважавана от глобалните минни, метални и финансови общности, тъй като предоставя основни услуги, които играят роля в поддържането на стабилността на цените на суровините в целия свят.

ЛМБ е една от водещите международни борси за суровини, фючърси и опции. Специализира се в цветни метали – мед, първичен алуминий, олово, цинк, никел, калай, алуминиева сплав, сребро, злато, и в договор за индекси LMEX, който следи шестте основни търгувани метала.

* Авторът е професор, доктор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

** Авторът е главен асистент, доктор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

*** Авторът е студент в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Международната търговия с метали може да се каже, че е започнала във Великобритания, когато римляните нахлуват през 43 г. сл.Хр. и извличат големи количества медни и калаени руди в Корнуол и Уелс, за да задоволят нарастващата си вътрешна нужда от производство на бронз и сплави. Въпреки това произходът на Лондонската метална борса може да бъде проследен само до откриването на Кралската борса в Лондон през 1571 г., по време на царуването на кралица Елизабет I. Там търговците на метали и на редица други стоки започват да се срещат редовно. Първоначално те се занимават само с физически метали за вътрешния пазар, но тъй като Великобритания скоро става основен износител на метали, европейските търговци започват да пристигат, за да се присъединят към тези дейности.

В началото на XIX век е имало толкова много търговци на стоки, корабни наематели и финансисти, използващи Кралската борса, че става невъзможно да се прави бизнес. Като резултат отделни групи търговци създават магазини в близките градски кафенета. Йерусалимското кафене край Корнхил се превръща в любимо на търгуващата с метали общност. Там се ражда традицията на Пръстена. Търговец, който иска да продаде метал, рисува кръг върху дървените стърготини на пода и извиква „Промяна“, в който момент всички желаещи да търгуват се събират около кръга и правят своите оферти и наддавания.

В началото на XIX век Великобритания си е самодостатъчна в производството на мед и калай и котираните цени остават фиксирани за дълги периоди. Всичко се променя с индустриалната революция, когато Великобритания става най-технологично развитата държава в света, внасяйки големи тонажи от чужбина.

Търговците на метали тогава са изправени пред истински проблем, защото, след като са купили руди и концентрати от толкова далечни дестинации, като Чили и Малая, те нямат начин да разберат каква ще бъде цената при пристигането на корабите няколко месеца по-късно. Вносът на големи тонажи от чужбина на нередовни интервали поставя сериозно в риск търговците и потребителите.

Технологията им идва на помощ с изобретяването на телеграфа. Установяват се междуконтинентални линии на комуникация между държавите по света, а промяната от ветроходни към пароходни кораби прави датите на пристигане по-предсказуеми. Сега търговците имат възможност да предвидят времето на пристигане на метален товар и могат да го продадат за предварителна достав-

ка на определена дата, като по този начин се предпазват от понижаване на цената по време на пътуването.

През 1869 г. отварянето на Суецкия канал намалява времето за доставка на калай от Малайзия, като съответства на тримесечното време за доставка на мед от Чили, което довежда до уникалната система на ежедневните промпт дати на търговията на ЛМБ до три месеца напред, която все още съществува до днес. Тъй като цените за доставка нарастват, за да отговорят на повишаващите се изисквания на британската индустрия, все повече търговци биват привлечени от търговията и става необходимо да се намерят помещения, където да се свикват всеки ден. Първоначално се преместват в борсата Ломбард и в Newsroom, но още веднъж проникването на други търговци ги кара да намерят нови помещения.

През 1877 г. те формират Лондонската металургична компания и се преместват в първите си помещения над магазин за шапки в Ломбард. Създават се телеграфни връзки и се назначава секретар на компанията, който да се занимава с администрацията. Членството нараства бързо и след като надминава триста души, се взема решение да се премести в изградената борса на булевард „Уитингтън“, където остава 98 години.

Лондонската метална борса е създадена като английско юридическо лице през 1882 г. След период от 14 години в Plantation House на улица „Фенчърч“ борсата се премества през 1994 г. на улица „Лидънхол“, а през 2016 г. – в сегашната си сграда на площад „Финсбъри“, където се намира и построената по поръчка клирингова къща LME Clear.

През декември 2012 г. ЛМБ е придобита от Hong Kong Exchanges & Clearing Limited, а с това и построената по поръчка клирингова къща LME Clear, която обслужва конкретно нуждите на общността, занимаваща се с търговия с метали.

Нови метали

През цялата си история ЛМБ процъфтява, макар и не повече, отколкото днес, по отношение на обема на търговията. Търговията с метали се променя драстично през миналия век, като ЛМБ непрекъснато се адаптира към тези промени. Въведени са нови метали според търсенето. Мед и калай са се търгували на борсата от създаването ѝ. Договорът за мед преминава в договор за висококачествена мед през ноември 1981 г. и отново – в днешния договор за качество Grade-A, през юни 1986 г. Настоящият договор за калай се въвежда през юни 1989 г., следвайки кратко прекъсване през 1985 г. поради срив на Международния съвет за калай. Договорите за

олово и цинк са официално въведени през 1920 г., докато преди това са били търгувани неофициално. Договорът за олово остава практически непроменен със сигурност след повторното му въвеждане през октомври 1952 г., след затварянето на борсата, предизвикано от Втората световна война. От друга страна договорът за цинк е претърпява редица подобрения, повечето наскоро, с въвеждането на специален договор за висококачествен цинк през юни 1986 г. Договорът за първичен алуминий се въвежда през декември 1978 г., а днес висококачественото търгуване на алуминий започва през август 1987 г. Никел започва да се търгува на борсата година след договора за първичен алуминий, през април 1979 г., а алуминиева сплав – през октомври 1992 г.

Нови договори

На 10 април 2000 г. се въвежда индексен договор **LMEX**, базиран на шестте основни метала, търгувани на борсата. Този индекс на базовите метали е специално създаден, за да осигури достъп на инвеститорите до договори за фючърси и търгувани опции за цветни метали без физическите разходи за доставка, съхранение и трансакции, свързани с основните договори за стоки.

LMeminis – по-малки, уредени в брой месечни фючърсни контракти и предоставящи лесен начин за достъп до най-ликвидните договори на ЛМБ – са въведени за мед, алуминий и цинк през декември 2006 г. През 2008 г. ЛМБ прави ход към железните метали с въвеждането на два регионални договора за стоманени заготовки. През юли 2010 г. тези договори се сливат в единен глобален договор. През февруари 2010 г. се дава стартът на два фючърсни контракта за кобалт и молибден. През ноември 2015 г. се стартира **LME Steel Scrap** и **LME Steel Rebar**, а през юли 2017 г. – въвеждането на борсата на злато и сребро.

ТЪРГУВАНИ СТОКИ

Лондонската метална борса е място за търговия и формиране на цени на индустриални метали в световен мащаб. Участниците могат да търгуват с редица метали, като използват **фючърси, опции, TAPO (Traded Average Price Option) – опции за търгувана средна цена, средномесечни фючърси и LMeminis**.

На ЛМБ се търгуват: цветни метали – алуминий, никел, олово, цинк, мед; стоманени заготовки; кобалт; и благородни метали – злато, сребро и платина.

Обща информация за търгуваните стоки

Търгуваните стоки на Лондонската метална борса се делят на следните групи:

1) Цветни метали

Участващите на ЛМБ могат да търгуват, взимат или извършват доставка на **алуминий, мед, калай, никел, цинк, олово, алуминиеви сплави и премии**. Цените на цветните метали на ЛМБ се използват като глобални референтни цени.

2) Черни метали

Проектирани за задоволяване на нуждите на стоманодобивната промишленост, наборът от договори за черни метали на ЛМБ включва **стоманена заготовка, арматура, стоманен скрап и два договора за горещо валцувана намотка на стомана**.

3) Благородни метали

LME precious е пакетът от фючърсни контракти за **злато и сребро**. В момента борсата работи с лондонския пазар за **латина** и **паладий**, за да администрира и разпространява LBMA Platinum и LBMA Palladium цени.

4) Второстепенни метали

Създадени, за да отговорят на нуждите на малките общности – търговци на метали. Участниците могат да търгуват фючърси на **кобалт и молибден**, за да прехвърлят или поемат риск срещу ежедневни и прозрачни цени.

Анализирани базови активи

Ще разгледаме и съпоставим борсовата търговия с алуминий през първите 9 месеца на 2018 и 2019 г. Избрахме да анализираме този базов актив, защото алуминият е един от основните метали, които се търгуват на Лондонската метална борса, има близка връзка с физическия пазар и е най-ликвидният договор на ЛМБ.

ВИДОВЕ ДОГОВОРИ

Участниците могат да търгуват с един от 14-те основни метала, използвайки фючърси, опции, TAPOs (опции за търгувана средна цена), средномесечни фючърси, LMEminis и индексен договор – LMEХ.

Договорите на ЛМБ позволяват на всички по веригата на доставки на метали, както и на инвестиционните общности, да хеджират срещу или да поемат ценови риск. Уникалната структура за промпт датата осигурява гъвкавост на металната общност да търгува ежедневно, седмично и месечно, като отразява физическата търговия.

Всички договори на ЛМБ се търгуват в **лото**ве, които варират по размер от **1 до 65 тона** в зависимост от вида на договора и основния метал и са оценени в щатски долари.

ЛМБ публикува официални валутни курсове, за да даде възможност за сетълмънт в лира стерлинг, японска йена и евро, както и щатски долари.

• **Фючърси**

Фючърсите на ЛМБ предоставят на членовете на металните и инвестиционните общности несравнима възможност да прехвърлят и поемат ценови риск.

Фючърсният контракт е задължението за покупка или продажба на стандартно количество от определен актив (метал) на определена дата, на фиксирана цена, договорена днес.

Фючърсите на ЛМБ са уникални по вида си и са създадени да отразяват физическата търговия. Структурата за промпт дати дава възможност на участниците да купуват и продават фючърси всеки ден до три месеца, седмично до шест месеца и месечно до десет години.

– **Сетълмънт и клиринг**

Фючърсите, които не са „затворени“ от противоположна продажба или покупка, са физически уредени. Всички фючърси на ЛМБ се уреждат на промпт датата с първоначалните и вариационните марджини, изискани по време на срока на договора.

• **Търговия при сетълмънт (TAS – Trade at settlement)**

Лондонската метална борса въвежда функционалността за търговия при сетълмънт (TAS) на LMEselect за 3-месечни цени на затваряне за никел на ЛМБ на 18 февруари 2019 г.

Създадена така, че първоначално да съвпада с електронното изпитване за цена на затваряне (започваща на 18 март 2019 г.), функционалността ще даде възможност на участниците в LMEselect да купуват или продават никел на (или близо до) цената на затваряне, преди да бъде открита такава.

– **Как работи търговията при сетълмънт TAS?**

Участниците ще могат да използват книга за поръчки на TAS на LMEselect, за да въведат поръчка за покупка или продажба на договор (по време на търговския ден) на цена, равна на или на брой от \$1 знаци над или под 3-месечната цена на затваряне.

След като бъде открита цена на затваряне, TAS поръчката доставя основния 3-месечен фючърс за никел на цената на затваряне плюс или минус търгуваната TAS цена.

– **Защо търговията при сетълмънт TAS е важна?**

В момента участниците, които желаят да „търгуват отблизо“ (т.е. да купуват или продават на цената на затваряне на ЛМБ), правят това чрез Пръстена (the Ring). По време на електронното изпитване за цена на затваряне на никел на ЛМБ, където цените ще бъдат установени въз основа на електронната средна цена на претегления обем (VWAP), TAS ще даде възможност на участниците да продължат тази практика чрез електронната платформа.

– Спецификации на TAS

Търговията при сетълмънт (TAS) на ЛМБ позволява на търговеца да въведе поръчка за покупка или продажба на договор (по време на търговския ден) на цена, равна на или брой от \$1 знаци над или под 3-месечната цена на затваряне.

• Опции

По-гъвкави от фючърсите, опциите на ЛМБ предоставят на металните и финансовите общности алтернативни възможности за намаляване на ценовия риск (чрез хеджиране) или поемане на ценови риск (при очаквани ценови движения).

Опция осигурява правото, но не и задължението, да се купува или продава метал на определена цена, на определена дата в бъдеще. Купувач на опция плаща известна премия за неограничен потенциал.

С възможност да бъдат търгувани до 63 месеца (в зависимост от метала), ЛМБ опциите могат да се използват по всяко време до и включително датата на годност (по американски стил). Съществен е еквивалентният ЛМБ фючърс на третата сряда, който е само физически уреден.

Важно е да се отбележи, че в съответствие с разпоредбите на MiFID II ЛМБ актуализира режима си за отлагане на опции.

• Опции за търгувана средна цена TAPOs

Опциите за търгувана средна цена (TAPO – Traded Average Price Option) дават на металната общност гъвкав начин за хеджиране на средни цени на металите.

Това е особено полезно, тъй като голяма част от физическите договори се договарят на базата на средните цени за определени периоди от време.

TAPO са финансово уредени азиатски опции, чието изплащане зависи от средната месечна цена на сетълмънта (MASP) за договорния месец.

• Средномесечни фючърси

Хеджиране спрямо средномесечната цена в една проста търговия

Средномесечните фючърси (преди това познати като LMEswaps) са създадени специално за членове на металната общност, които се нуждаят от хеджиране спрямо средномесечната цена. Те са първите от своя вид в света, които се търгуват на борса и се предлагат за всички цветни метали на ЛМБ.

С възможност да бъдат търгувани на LMEselect и на денонощния телефонен пазар, средномесечните фючърси (MAFs) позволяват на участниците да влязат при фиксирана цена и да уредят разликата спрямо плаващата цена (средномесечната цена на сетълмънт или MASP) в края на периода на осредняване – всичко това в една проста търговия.

• **Договори London Metal Minis на HKEX**

HKEX London Metal Minis са договори, създадени, за да отговорят на нуждите на азиатските участници, които искат да смекчат или поемат ценовия риск при металите, използвайки фючърси в китайски юани (CHN) или щатски долари. Търгувани на платформата за производни на Хонконгската борса и клиринг HKEX, договорите за малки лотове се предлагат при шест основни метала – алуминий, цинк, мед, никел, калай и олово.

– **Нови договори London Metal Minis в щатски долари**

За да допълнят съществуващия пакет в китайски юани, на 5 август 2019 г. Хонконгската борса и клиринг HKEX представи шест нови договора London Metal Minis в щатски долари. Тези нови договори предоставят допълнителни опции за инвеститорите в основни метали – в щатски долари в азиатската часова зона и допълват съществуващите фючърсни продукти в китайски юани на Хонконгската фондова борса.

Договорите London Metal Mini в китайски юани са създадени, за да съответстват на заинтересованите страни на китайския физически пазар на стоки с цени в ренминби (RMB), установявайки цените на металите в юани през часовете на азиатска търговия и предлагайки възможности за арбитраж с други стокови борси.

– **Взаимна договореност за членство**

За да улесни участието на членовете на ЛМБ и техните клиенти, Хонконгската фючърсна борса (HKFE) въведе отново споразумение за взаимно членство (RMA) съвместно с ЛМБ.

Съгласно тази взаимна договореност ЛМБ и HKFE ще откажат съответната си годишна такса за първата година за абонамент и обработка на заявления за нови кандидати, които вече имат членство или участие в която и да е една от борсите.

• **Договори LMEMinis**

LMEminis са 5-тонни месечни фючърсни контракти, уредени в брой спрямо основния договор за официална сетълмънт цена на ЛМБ за мед, алуминий и цинк. Всички договори са предмет на правилата и разпоредбите на ЛМБ и Clear SPAN марджини.

Таблица 1. Спецификации на договорите LMEminis

Размер на лотовете	5 тона
Промпт дата	Третата сряда на всеки падежен месец при спазване на правилата за търговия
Падежни месеци	Месечно, в продължение на 12 месеца
Ценови курс	Щатски долари
Валута	Щатски долар, японска йена, лира стерлинг, евро
Последно време за търговия	До 12:30 ч., два работни дни преди третата сряда на договорения месец в изтичащия договор
Дневен лимит на цените	Няма
Ограничение за позиция	Няма
Тип на сетълмънт	Уредени в брой на базата на последния ден за търговия; официалната сетълмънт цена в брой, определена за промпт датата за съответния основен метал
Място на търговия	LMeselect и междуофисни телефони

Източник: Видове договори на ЛМБ: <<https://www.lme.com/Trading/Contract-types/LMEminis#tabIndex=0>>.

– Вероятна референтна цена

Тъй като договорите LMEminis се уреждат на базата на официалната цена на сетълмънта на ЛМБ и се възползват от ликвидността на основните договори, инвеститорите могат да бъдат сигурни, че цената при сетълмънт отразява глобалното търсене и предлагане.

– По-малки

Търгувани в лотове от по 5 тона, те са проектирани да са по-малко капиталово интензивни от своите 25-тонни „родителски“ еквиваленти както в разходите, така и в марджините. Това позволява по-широк кръг на инвеститорско участие на пазара.

– Достъпни

Никога не са били по-лесни достъпът и търговията на най-ликвидния пазар на индустриални метали в света. Фирмите – членки на ЛМБ, подкрепени от нарастващ брой независими доставчици

на софтуер, предлагат пазарен достъп до електронната търговия на LMEminis на LMEselect и 24-часовия телефонен пазар на ЛМБ.

АКТУАЛНА БОРСОВА ТЪРГОВИЯ – МЯСТО И ВРЕМЕ НА ТЪРГОВИЯ

Лондонската метална борса предоставя на пазара три прозрачни и регулирани платформи за търговия с договори за индустриални метали:

• Пръстенът (The Ring – 11:40 – 17:00)

Пръстенът – открита платформа за търговия, е централен в процеса на откриване на цените. Търговията се осъществява през целия ден, като цените се откриват по време на силноликвидни 5-минутни сесии „пръстени“ за всеки метал.

Самият Пръстен е с диаметър около 6 м, като над него са показани два големи дисплея, показващи официалните цени. Има специален щанд, в който служителите на борсата наблюдават цените и входящите оферти, спредове и сделки, направени в компютърна система. Това незабавно се изпраща до различните доставчици на новини, които показват цените на LME.

• LMEselect – 1:00 – 19:00 (Търговията с LMEprecious продължава до 20:00)

LMEselect е високоликвидна електронна платформа за търговия на всички договори на ЛМБ. Предлагайки достъп с ниска латентност чрез близост и богата функционалност на типа поръчки, LMEselect е на разположение на членовете и техните клиенти (чрез спонсориран достъп от членове). Фирмите членове са свързани със системата, която позволява на акредитираните търговци да извършват сделки по електронен път.

Гъвкавостта и функционалността са ключовите думи, свързани с тази система. Гъвкавост, тъй като системата позволява на търговците широк спектър от предпочитания за настройка на екрани, съобразени с индивидуалните им нужди. Функционалност, тъй като основните екрани, които се изискват за търговия, се поддържат от няколко екрана, които дават задълбочен анализ на пазара и изпълнени сделки.

• Междуофисен телефонен пазар – 24 часа

Борсата също поддържа междуофисен телефонен пазар между членовете на ЛМБ, който работи 24 часа на ден. Всички договори на ЛМБ могат да се търгуват по телефона.

– Възстановяване при бедствия

Въведени са процеси за възстановяване при бедствия, за да се гарантира, че Пръстенът (Ring) и електронната търговия могат да продължат в случай на инцидент, засягащ което и да е от оперативните места на ЛМБ.

• Време за търговия на алуминий на ЛМБ

Алуминий може да се търгува на LMEselect от 1:00 до 19:00 ч. лондонско време; по 24 часа на междуофисния телефонен пазар; и в Пръстена в посоченото време.

Време за търговия в Пръстена Първа сесия (Великобритания)		Време за търговия в Пръстена Втора сесия (Великобритания)	
1-ви пръстен	11:55 – 12:00	3-ти пръстен	15:15 – 15:20
2-ри пръстен	12:55 – 13:00		
Ограничаване на търговията*	13:25 – 13:35	Ограничаване на търговията**	15:50 – 17:00
*Всички метали могат да бъдат търгувани по време на сесията от 13:25 до 13:35.		**Докато ограничаването на търговията се извършва от 15:50 до 17:00, търговията с алуминий се прекратява в 16:35.	

Източник: Време за търговия на алуминий на ЛМБ: <<https://www.lme.com/Metals/Non-ferrous/Aluminium#tabIndex=6>>.

Таблица 2. Спецификации на фючърския договор за алуминий

Код на договора	АН		
Вид на договора	Фючърс		
Основен метал	Висококачествен първичен алуминий		
Размер на лотовете	25 тона		
Промпт дати (период на договора)	Ежедневно: до 3 месеца; Седмично: от 3 до 6 месеца; Месечно: от 7 до 123 месеца		
Ценови курс	Щатски долари за тон		
Валуты	Щатски долар, японска йена, стерлинг, евро		
Минимално колебание на цените (размер на тикове) за тон	Пръстен	\$ 0.50	\$ 0.01
	LMEselect	\$ 0.50	\$ 0.01
	Междоофисен	\$ 0.01	\$ 0.01
Последен ден за търговия	До затварянето на първия Пръстен в деня преди промпт датата		
Тип на сетълмънт	Физически		
Място на търговия	Пръстен, LMEselect, междоофисен телефон		

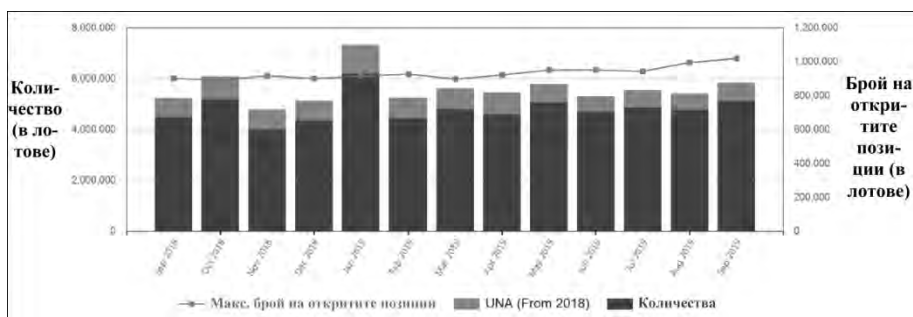
Източник: Спецификации на фючърския договор за алуминий: <https://www.lme.com/Metals/Non-ferrous/Aluminium/Futures>.

ТЪРГОВСКИ ОБОРОТИ В КОЛИЧЕСТВЕНО И СТОЙНОСТНО ИЗРАЖЕНИЕ

а) Сравнение на търговските обороти за алуминий в количествено изражение за първите 9 месеца на 2018 и 2019 г.

Фигура 1. Количество на търговските обороти (в лотове)¹ за алуминий по месеци за периода януари-септември 2019 г.

Количество и брой на откритите позиции на фючърския пазар (MOI)²

Количество – септември 2019 г.

5 837 396 лота

145 934 900 тона

Количество от началото на 2019 г.

51 520 701 лота

1 288 017 525 тона

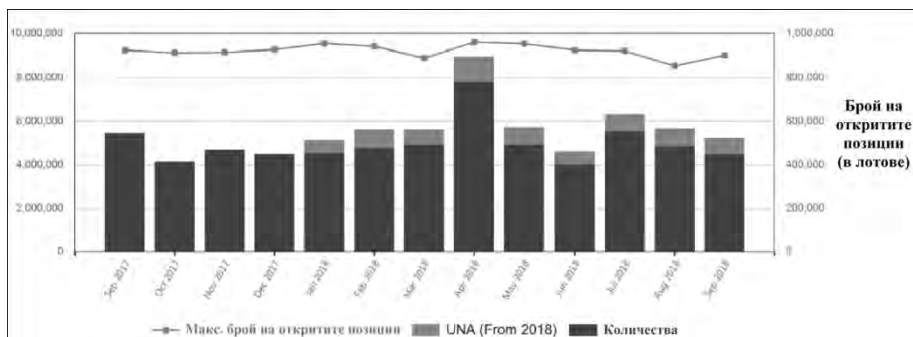
Източник: Месечен преглед за месец септември 2019 г.:
<<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Monthly-overview>>

¹ **lots (лотове)** – общо количество от дадена стока, стандартен размер на откритата позиция при валутната търговия, общо количество на партидата – брой акции или договори, търгувани на целия пазар през даден период от време. Размерът на 1 лот при фючърните договори е 25 тона (**Източник:** Дефиниция за lots: <<https://www.investopedia.com/terms/l/lot.asp/>>).

² **MOI (Market Open Interest)** – брой на откритите позиции (договори) на деривати (производни; стандартен договор за покупко-продажба на базов актив) на фючърския пазар. Това е сумата от всички договори, които не са изтекли, изпълнени или физически доставени; броят на дългите позиции или еквивалентно броят на късите позиции (**Източник:** Дефиниция за MOI: <<https://www.investopedia.com/terms/o/openinterest.asp/>>).

Фигура 2. Количество на търговските обороти (в лотове) за алуминий по месеци за периода януари-септември 2018 г.

Количество и брой на откритите позиции на фючърския пазар (MOI)

Количество – септември 2018 г.	5 231 062 лота
	130 776 550 тона
Количество от началото на 2018 г.	52 824 703 лота
	1 320 619 600 тона

Източник: *Месечен преглед за месец септември 2018 г.:*
<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Monthly-overview>.

Според данните от *Фигура 1* търгуваното количество алуминий на ЛМБ е най-голямо през месец **януари** и най-малко през месец **февруари** за периода от началото на 2019 г. През следващите няколко месеца колебанията са малки. Общото количество търгуван алуминий от началото на 2019 г. е 51 520 701 лота, или 1 288 017 525 тона.

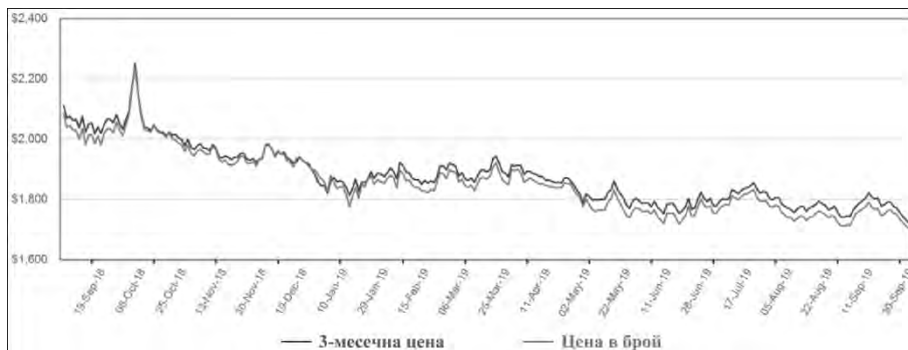
Като сравнение за същия период през 2018 г. (*Фигура 2*) търгуваното количество алуминий е най-голямо през месец **април** и най-малко през месец **юни**. От месец юли до септември може да се види постепенно понижаване на количествата търгуван алуминий. Общото количество търгуван алуминий от началото на 2018 г. е 52 824 703 лота, или 1 320 619 600 тона.

Като заключение през първите 9 месеца на 2019 г. се наблюдава понижаване на количеството търгуван алуминий с 1 304 002 лота, или 32 602 075 тона спрямо същия период за 2018 г.

б) Сравнение на търговските обороти за алуминий в стойностно изражение през първите 9 месеца на 2018 и 2019 г.

**Фигура 3. Официална спот цена (щатски долари за тон)
за алуминий по месеци за периода януари-септември 2019 г.**

Официална спот цена – алуминий (\$ за тон)

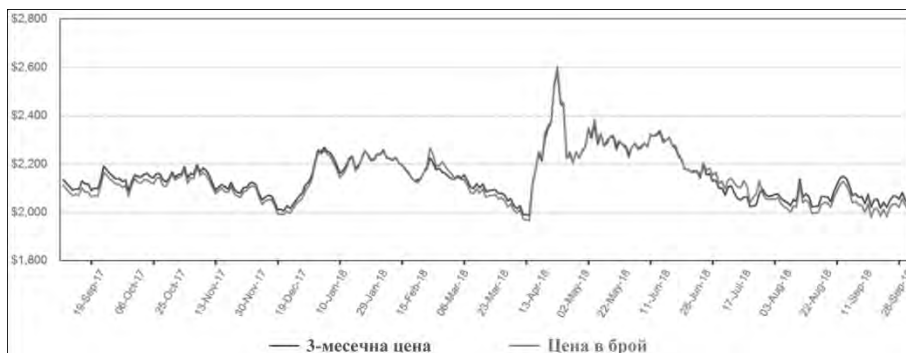

3-месечна цена	Сетълмънт цена в брой
Средна \$1776.76	Средна \$1749.60
Минимум \$1722.50	Минимум \$1703.50
Максимум \$1823.00	Максимум \$1792.50

Източник: Месечен преглед за месец септември 2019 г.:
<<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Monthly-overview>>.

**Фигура 4. Официална спот цена (щатски долари за тон)
за алуминий по месеци за периода януари-септември 2018 г.**

Официална спот цена – алуминий (\$ за тон)

3-месечна цена	Сетълмънт цена в брой
Средна \$2055.20	Средна \$2023.00
Минимум \$2017.50	Минимум \$1981.00
Максимум \$2110.00	Максимум \$2083.50

Източник: Месечен преглед за месец септември 2018 г.: <https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Monthly-overview>.

Данните от *Фигура 3* сочат, че официалната спот цена на ЛМБ в щатски долари за тон за периода януари-септември 2019 г. е най-висока през месец **март** и най-ниска през месец **септември**. 3-месечната цена за наблюдавания период е минимум \$1722.50 и максимум \$1823.00, а сетълмънт цената в брой е минимум \$1703.50 и максимум \$1792.50.

За същия 9-месечен период през 2018 г. (*Фигура 4*) официалната спот цена на ЛМБ в щатски долари за тон е най-висока през месец **април** и най-ниска през месец **март**. 3-месечната цена за същия период е минимум \$2017.50 и максимум \$2110.00, а сетълмънт цената в брой е минимум \$1981.00 и максимум \$2083.50.

При съпоставка на двата периода за 2018 и 2019 г. може ясно да се види, че минималната 3-месечна цена през 2019 г. се е понижала с 295 долара за тон спрямо 2018 г., а максималната – с 287 долара за тон. Сетълмънт цената в брой през 2019 г. също се е понижала спрямо 2018 г., съответно с 277.50 долара за тон (минимална цена) и с 380 долара за тон (максималната).

• **Съпоставка на търговските обороти за алуминий през първите 9 месеца на 2018 и 2019 г. по видове договори (*Таблица 3*).**

Таблица 3.

Видове договори	Оборот през първите 9 месеца на 2018 г.	Оборот през първите 9 месеца на 2019 г. ³
Фючърси	65 574 126	71 142 960
Опции	3 083 333	2 339 520
Опции за търгувана средна цена (TAPOs)	162 831	98 790

Източник: Доклад за търговския оборот (**turnover**): <https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Volumes/Annual-volumes/2018>.

³ Данните за търговския оборот през първите 9 месеца на 2019 г. по видове договори са извлечени от *Таблица 5*, като са събрани среднодневните количества (ADV) за периода януари-септември 2019 г. за всеки един от видовете договори и са умножени по 30 (**Източник:** Доклади за среднодневните количества за 2019 г.: <https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Volumes/Monthly-volumes>).

По данните от Таблица 3 търговският оборот през първите 9 месеца на 2019 г. при фючърсните договори е по-голям от този през същия период на предходната година с 5 568 834. Обратното се наблюдава при оборота на опциите и опциите за търгувана средна цена (TAPOs): за първите 9 месеца на 2019 г. те са по-малки от тези през 2018 г. съответно с 743 813 при опциите и с 64 041 при опциите за търгувана средна цена (TAPOs).

СКЛЮЧЕНИ БОРСОВИ ДОГОВОРИ

Таблица 4. Брой открити позиции⁴ на ЛМБ в лотове през първите 9 месеца на 2018 и 2019 г. за алуминий

Месец	Брой открити позиции през 2018 г. (в лотове)	Брой открити позиции през 2019 г. (в лотове)
Януари	919 166	908 206
Февруари	885 811	878 755
Март	874 687	867 630
Април	930 903	922 325
Май	918 612	908 303
Юни	875 185	908 892
Юли	848 290	936 946
Август	853 943	980 867
Септември	890 637	1 001 244
Общ брой	7 997 234	8 313 168

Източник: Месечен преглед: <<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Monthly-overview>>.

Броят на откритите позиции за периода януари-септември 2018 г. (Таблица 4) е най-голям през месец **април** – 930 903 лота, и най-малък през месец **юли** – 848 290 лота.

За сравнение през същия период на 2019 г. броят на откритите позиции е най-голям през месец **септември** – 1 001 244 лота, и най-малък през месец **март** – 867 630 лота. През последните 4 месеца на разглеждания период се наблюдава постепенно повишаване на откритите позиции.

Общият брой на откритите позиции през 2019 г. е с 315,935 лота по-голям от този за същия период на 2018 г.

⁴ Броят на откритите позиции (**Futures Market Open Interest – MOI**), т.е. броят на сключените борсови договори, през първите 9 месеца на 2018 и 2019 г. е изобразен на Фигура 1 и Фигура 2.

Таблица 5. Среднодневни количества (ADV)⁵ в лотове за първите 9 месеца на 2019 г. по видове договори – среден брой договори за алуминий, търгувани в рамките на един борсов ден

	Среднодневни количества (ADV) в лотове за 2019 г.		
	Фючърси	Опции	Опции за търгувана средна цена (TAPOs)
Януари	320 006	11 594	1186
Февруари	254 766	7883	29
Март	258 814	8348	79
Април	263 969	8875	79
Март	263 702	10 520	912
Юни	256 420	8128	782
Юли	231 256	9653	72
Август	251 977	5579	108
Септември	270 522	7404	46

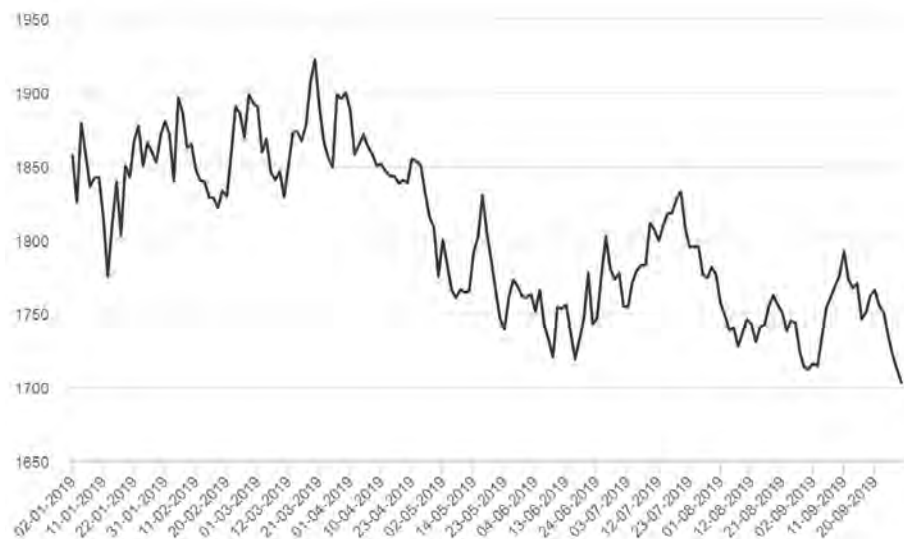
Източник: Доклади за среднодневните количества за 2019 г.: <https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Volumes/Monthly-volumes>.

Среднодневните количества при фючърсните контракти за алуминий (Таблица 5) са най-големи през месец **януари** 2019 г. – 320 006 лота, и най-малки през месец **юли** 2019 г. – 231 256 лота. При опциите съответно са най-големи през месец **януари** – 11 594 лота, и най-малки през **август** – 5579 лота, а при опциите за търгувана средна цена (TAPOs) са най-големи през месец **януари** – 1186 лота, и най-малки през месец **февруари** 2019 г. – 29 лота.

⁵ **Average Daily Volume (ADV)** – среднодневни количества – среден брой договори, търгувани в рамките на един борсов ден (*Източник:* Дефиниция за ADV: <https://www.investopedia.com/terms/a/averagedailytradingvolume.asp>).

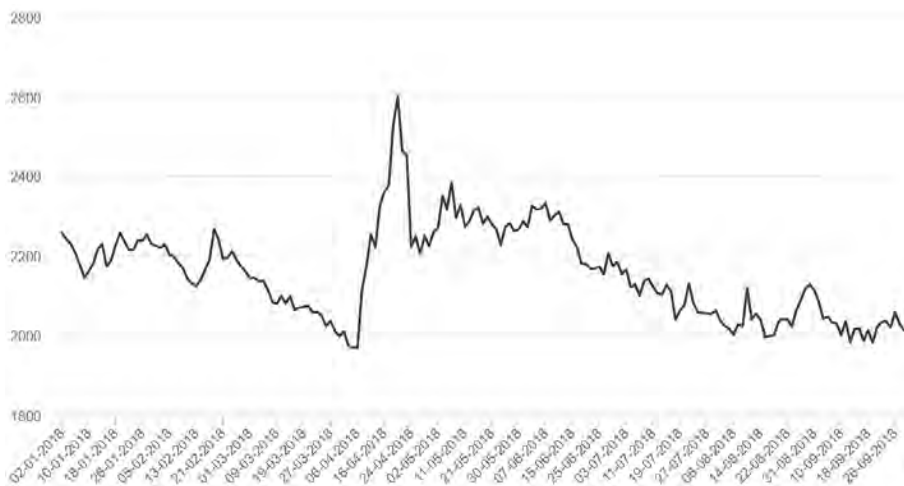
БОРСОВИ ЦЕНИ

Фигура 5. Борсови цени за алуминий (\$ за тон) за периода януари-септември 2019 г.

Източник: Борсови цени за алуминий: <<https://www.lme.com/en-GB/Metals/Non-ferrous/Aluminium#tabIndex=2>>.

Фигура 6. Борсови цени за алуминий (\$ за тон) за периода януари-септември 2018 г.

Източник: Борсови цени за алуминий: <https://www.lme.com/Metals/Non-ferrous/Aluminium#tabIndex=2>.

Данните от *Фигура 5* за периода януари-септември 2019 г. сочат, че най-високата цена за алуминий е достигната на 20.03.2019 г. – 1922 щатски долара за тон, а най-ниската – на 30.09.2019 г. – 1703 долара за тон.

За същия 9-месечен период през 2018 г. (*Фигура 6*) най-високата цена на алуминий е регистрирана на датата 19.04.2018 г. – 2597.5 долара за тон, и най-ниската – на 6.04.2018 г. – 1966 долара за тон.

Може да се направи заключението, че през първите 9 месеца на 2019 г. борсовата цена за алуминий е спаднала спрямо същия наблюдаван период през 2018 г.

ИЗВОДИ ЗА ТЪРГОВИЯТА НА БОРСАТА ПРЕЗ ПЪРВИТЕ 9 МЕСЕЦА НА 2018 И 2019 Г.

В търговията на борсата за периода януари-септември 2019 г. се наблюдава понижаване на количеството на търговските обороти за алуминий с 1 304 002 лота и 32 602 075 тона спрямо същия период за 2018 г.

При съпоставка на двата разглеждани периода за 2018 и 2019 г. може ясно да се забележи, че минималната 3-месечна спот цена за алуминий се е понижила с 295 долара за тон през 2019 г. спрямо 2018 г., а максималната – с 287 долара за тон. Сетълмънт цената в брой през 2019 г. също се е понижила съответно с 277.50 долара за тон (минимална цена) и с 380 долара за тон (максимална цена) спрямо същия период на 2018 г.

Когато се съпоставят търговските обороти за алуминий в стойностно изражение по видове договори през разглежданите периоди, може да се отчете, че през първите 9 месеца на 2019 г. при фючърсните договори те надвишават тези през същия период на предходната година. Обратното се наблюдава при опциите и опциите за търгувана средна цена: за първите 9 месеца на 2019 г. търговските обороти са по-малки от тези през 2018 г.

Общият брой на откритите позиции през 2019 г. е с 315,935 лота по-голям от този за същия период на предходната година, а борсовата цена за алуминий през първите 9 месеца на 2019 г. е спаднала спрямо същия наблюдаван период на 2018 г.

Литература

1. **Видове** договори на ЛМБ: <<https://www.lme.com/Trading/Contract-types>>.
2. **Време** за търговия на алуминий на ЛМБ: <<https://www.lme.com/Metals/Non-ferrous/Aluminium#tabIndex=6>>.
3. **Доклади** за среднодневните количества за 2019 г.: <<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Volumes/Monthly-volumes>>.
4. **Доклад** за търговския оборот (turnover) за 2018 г.: <<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Volumes/Annual-volumes/2018>>.
5. **История** на ЛМБ: <<https://www.lme.com/About/History>>.
6. **Месечен** преглед: <<https://www.lme.com/Market-Data/Reports-and-data/Monthly-overview>>.
7. **Места** на търговия: <<https://www.lme.com/Trading/Trading-venues>>.
8. **Спецификации** на фючърския договор за алуминий: <<https://www.lme.com/Metals/Non-ferrous/Aluminium/Futures>>.
9. **Търгувани** метали на ЛМБ: <<https://www.lme.com/Metals>>.